

Sociální aspekty obrany

Autor: PhDr. Ludvík Jaroš, CSc., Čelákovice

Obrana zahrnuje politické, ekonomické, technické, vojenské, organizační a sociální dimenze. Celým systémem zabezpečení obrany prostupuje lidský faktor, který mu dává smysl a podmiňuje jeho efektivnost. Proto je nutná jeho náležitá příprava.

Sociální aspekty obrany zahrnují komplex organizačních, personálních, realizačních a materiálně technických opatření v rámci AČR a společnosti. Jsou nezbytné: interdisciplinární přístup, součinnost vojenské a civilní VVZ, komplexnost řešení a zájem i pochopení nejvyšších rozhodovacích činitelů. V kontextu vstupu ČR do NATO a EU má tato oblast nový rozměr.

Současný stav:

Komplexnost a význam sociálních faktorů jsou v ČR nedoceny. Na rozdíl od členských států NATO nemá ČR a AČR ucelený systém ovlivňování sociálních aspektů obrany. To se projevuje v přístupu politických stran i státních orgánů k problémům obrany. Chybí: specifikace priorit národních zájmů, profilování branného vědomí občanů i ucelená branná a personální politika státu. Základní příčinou tohoto stavu je podcenění lidského faktoru a technokratické myšlení. Bezprostřední využití zahraničních zkušeností je vzhledem k odlišným tradicím, branným systémům a terminologií problematické. Vhodnější je přebírat metodologii, typologii problémů a organizaci řešení.

Vývojové trendy:

V zahraničí jsou zahrnuty sociální aspekty obrany v problematice lidských zdrojů a psychologické síly. Rozvíjí se systémy výchovy k občanské sounáležitosti a personální systémy na bázi řízení lidských zdrojů. Projevují se tendence závislosti rozšiřování demokracie na lidském faktoru.

Pozornost se věnuje lidskému faktoru jako hlavnímu prostředku obranyschopnosti státu zásadním způsobem ovlivňujícího její úroveň a efektivnost. K realizaci změna v řídicí práci se organizuje příprava vedoucích pracovníků v ozbrojených silách i ve státní správě, sociální výzkumy slouží jako zpětnovazební informace v rámci rozhodovacích procesů, v kterých se omezuje nekompetentní, libovolné a nekontrolovatelné rozhodování.

Předpokládané výzkumné směry:

Ve studii se navrhuje 39 výzkumných projektů, v nichž jsou zatím pokryty 2, v rámci 8 výzkumných směrů:

- ◆ Příprava a odhodlání obyvatelstva.
- ◆ Psychologická síla.
- ◆ Kontrola AČR.
- ◆ Dosažení interoperability v oblasti lidského faktoru – dokončení transformace AČR v sociální oblasti.
- ◆ Reforma vojenského školství.

- ◆ Motivace.
- ◆ Vzájemné vztahy armády a společnosti.
- ◆ Vytvoření vědeckého zázemí řízení obrany ČR.

Místo a úloha krizového managementu v systému obrany a bezpečnosti ČR, trendy rozvoje v návaznosti na interoperabilitu s NATO

Autor: Ing. Emil Antušák, IKM VŠE Praha

Ve studii se objasňují pojmy riziko, bezpečnostní riziko a ohrožení, jejich kategorizace a jsou rozebrána bezpečnostní rizika a ohrožení obecně a pro ČR zvlášť. Dále je řešeno krizové řízení v systému obrany a bezpečnosti, postupům při zvládání krizí. Je rozebráno řízení rizika (Risk Management) od identifikace, přes ovlivňování a krizového plánování až po krizové orgány, v tomtéž duchu se rozebírá i řízení krizí. Dále je věnována pozornost mezinárodním aspektům a souvislostem krizového managementu s ohledem na vztah k ČR a trendům vývoje.

Současný stav:

Dosažené poznatky v oblasti krizového managementu nemají dosud charakter uceleného systému a vyznačují se rezortním přístupem k chápání i realizaci problému. Ministerstvu vnitra jako gestoru krizového managementu se zatím nepodařilo usměrnit výzkum po obsahové stránce ani po terminologické stránce. Přitom se dostává do popředí problém interoperability s NATO. Obecně lze říci, že současná úroveň krizového managementu v ČR odpovídá úrovni společenského chápání, nutnosti prevence a zvládání krizových stavů.

Vývojové trendy:

V nejbližším období bude nutné v ČR věnovat pozornost systému standardizace v NATO a normalizaci a interoperabilitě mezi ozbrojenými silami NATO, systému krizového řízení NATO a scénářům fungování krizového managementu NATO.

Pro 21. století bude nutné celosvětově řešit problémy užší spolupráce, sladit ideály i schopnost je realizovat, věnovat pozornost procesům adaptace středoevropských a východoevropských zemí v rámci širokého bezpečnostního evropského systému. Výzkum musí reagovat i na zvyšující se složitost i důsledky soudobých krizí.

Předpokládané výzkumné projekty:

Na základě užší spolupráce mezi VŠE Praha-IKM, VA v Brně a VVŠ PV Vyškov věnovat hlavní pozornost problematice řízení vojenských a bezpečnostních krizí.